

СТАТТІ

УДК 78.491; 78.2У; 78.76

DOI 10.32782/2224-0926-2023-3-4-46-47-1

Дика Ніна Орестівна
кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри загального та спеціалізованого фортепіано
і кафедри камерного ансамблю та квартету,
Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
<https://orcid.org/0000-0002-1447-689X>

МИСТЕЦЬКИЙ ВИМІР ЖИТТЄТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ВІОЛОНЧЕЛІСТА ОЛЕКСАНДРА ТИЩЕНКА (ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

У статті в контексті сучасного історичного мистецького простору висвітлюється діяльність знаного українського віолончеліста Олександра Дмитровича Тищенко (1923–1997). Досліджується вплив мистецько-педагогічного середовища другої половини ХХ століття на розвиток творчої особистості музиканта, формування його світоглядних позицій, опанування, спадкоємність історично обумовлених виконавсько-педагогічних традицій і відкритість до мистецьких викликів часу. Зауважимо, що діяльність Олександра Дмитровича спеціально не досліджувалася. Методологія роботи ґрунтується на емпіричному методі дослідження, що поєднує вивчення архівних документів, афіш, фотодокументів, спогади учнів, колег, інтерв'ю, а також опис, порівняння та узагальнення, творячи своєрідний літопис, що засвідчує, доповнює та збагачує цілісну картину епохи, у якій жив і творив О. Д. Тищенко. Значну увагу приділено висвітленню культурного середовища, у якому музикант гармонійно поєднував концертне життя (музикування в складі симфонічних оркестрів Оперного театру та балету і філармонії (Харків, Львів), камерно-інструментальних ансамблів (тріо, квартети, квінети, секстети). Особлива увага приділена ініціативам і здобуткам О. Д. Тищенко-педагога. Стверджується визначальна роль О. Тищенко – багаторічного директора (1960–1972) Львівської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату імені Соломії Крушельницької.

Результати, отримані за допомогою запропонованих методів, можуть бути цікавими для музикантів-фахівців, а в подальшому стати основою для теоретичного осмислення та стимулом, здатним впливати на процеси розвою української педагогічно-виконавської діяльності в Україні та зарубіжжі. Наукова новизна дослідження полягає у фіксуванні та комплексному висвітленні життєтворчості Олександра Тищенко в контексті культурно-мистецького життя України другої половини ХХ століття.

Ключові слова: Олександр Дмитрович Тищенко, педагог, віолончеліст, педагог, громадська діяльність, камерно-інструментальний ансамбль, камерно-інструментальне виконавство, репертуарна політика, Львівська середня спеціалізована музична школа-інтернат ім. Соломії Крушельницької, Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка.

Dyka Nina. The artistic dimension of life creativity of Ukrainian cellist Oleksandr Tyshchenko (to the 100th anniversary of the birth)

The article highlights the activities of the famous Ukrainian cellist Oleksandr Dmytrovych Tyshchenko (1923–1997) in the context of the modern historical artistic space. The influence of the artistic

and pedagogical environment of the second half of the 20th century on the development of the musician's creative personality, on the formation of his worldview positions, mastery, continuity of historically conditioned performing and pedagogical traditions and openness to the artistic challenges of the time is investigated. Note that the activities of Oleksandr Dmytrovych were not specifically investigated. The methodology of the work is based on the empirical method of research, which combines the study of archival documents, posters, photo documents, memories of students, colleagues, interviews, as well as description, comparison and generalization, creating a kind of chronicle that attests, complements and enriches the whole picture of the era, in which O. D. Tyshchenko lived and worked. Considerable attention is paid to highlighting the cultural environment in which the musician harmoniously combined concert life (making music as part of the symphony orchestras of the Opera and Ballet Theater and the Philharmonic (Kharkiv, Lviv), making music as part of chamber-instrumental ensembles (trio, quartets, quintets, sextets). Attention is paid to the initiatives and achievements of O. D. Tyshchenko, a teacher: Tyshchenko – long-term director of the Lviv Secondary Specialized Music School named after Solomiya Krushelnytska. The results obtained with the help of the proposed methods can be interesting for professional musicians, and in the future become a basis for theoretical understanding and a stimulus capable of influencing the processes of development of Ukrainian pedagogical and performing activities in Ukraine and abroad. Oleksandr Tyshchenko in the context of the cultural and artistic life of Ukraine in the second half of the 20th century.

Key words: *Oleksandr Dmytrovych Tyshchenko, cellist, teacher, public activity, chamber-instrumental ensemble, chamber-instrumental performance, repertoire policy, Lviv secondary specialized music boarding school named after Solomiya Krushelnytska, Lviv National Academy of Music named after M. V. Lysenko.*

Нині в реаліях воєнного часу вшанування ювілейних дат знаних українських мистців як знак культурно-історичної пам'яті позначене особливою актуальністю, адже «саме в такий страшний час, – як зазначає доктор мистецтвознавства Любов Кияновська, – вони нагадують про славу історію та її визначні віхи – усе те, заради чого ми зараз воюємо». Привернути увагу до знакової постаті митця, який своєю життєдіяльністю сприяв збагаченню культурно-мистецького простору рідного краю, постало метою статті. 10 серпня 2023 року музична мистецька спільнота вшанувала 100-річний ювілей Олександра Дмитровича Тищенко – віолончеліста, педагога, громадського діяча. Завдяки діапазону покладених на нього обов'язків і завдань, ім'я Олександра Тищенко було знаним не лише в містах, де йому доводилося жити та працювати – Харкові, Львові, Києві, а й на території всієї України та за її межами. Він був прекрасним музикантом і безмежно любив мистецтво віолончельного музикування. Наділений вродженою інтелігентністю, людяністю, доброзичливістю, володів особливою харизмою в спілкуванні з людьми. Спогад заслуженого діяча мистецтв України, доктора мистецтвознавства, професора, члена-кореспондента НАМ України, дійсного члена Європейської академії наук, завідувача кафедри історії музики ЛНМА імені М. В. Лисенка Любові Кияновської в день 100-літнього ювілею маестро викликав особливий інтерес: «Ми були ще знайомі родинами, пам'ятаю, як зустрічали разом один із Нових років (здається, 1972, останній рік перебування Олександра Дмитровича у Львові), і я отримала від свого вельмишановного директора в подарунок книгу українських народних пісень у записах Лесі Українки – дуже символічно! Вона і зараз є в моїй домашній бібліотеці»¹.

Із роками роль і значення діяльності О. Д. Тищенко набуває все більшої ваги, а пам'ять про музиканта спонукає до роздумів про українську культуру, її сьогодення й майбутнє.

¹ В 100-річчя від дня народження О.Д. Тищенко [Електронний ресурс] : Facebook від 10 серпня 2023 р.

Перші музичні враження обдарований хлопчик отримав у родинному колі: батьки підтримували його зацікавленість мистецтвом: навчався гри на віолончелі в школі при Харківському музично-драматичному інституті. Друга світова війна перервала навчання. Разом зі своїм батьком воював у складі 22-ї винищувальної дивізії на Південно-Західному фронті. Отримавши поранення під час бойових дій, Олександра за станом здоров'я було демобілізовано. Після повернення до рідного Харкова Олександр Тищенко навчався у Военному інституті іноземних мов, а згодом вступив до Харківської консерваторії в клас Іссака Когана (1902–1995), учня Олександра Штримера (1888–1961). У різний період навчання поміж вчителів Олександра Тищенка зустрічаємо імена знаних віолончелістів – В. Аншелевича та Л. Тимошенко. Насамперед згадаємо Володимира Аншелевича², випускника класу Костянтина Мін'яра-Белоручева (1874–1944) у Тифліській консерваторії. В. Аншелевича було запрошено до Харкова (на той час столиці України) для роботи в Державному тріо України імені Бетховена у складі: Надія Ландесман (фортепіано), Віктор Гольдфельд (скрипка), Володимир Аншелевич (віолончель). Уже згодом, працюючи професором Бакинської консерваторії, В. Аншелевич поєднував сольну та ансамблеву виконавську діяльність із викладацькою роботою в консерваторії та Музичній школі для обдарованих дітей. «Він був чудовий віолончеліст і цілком безкорисливо, заради творчого інтересу, розпочав давати мені уроки», – згадував легендарний азербайджанський оперний та естрадний співак, композитор Муслім Магомаєв.

Віолончелістка Людмила Тимошенко, учениця професора Анатолія Брандукова (1859–1930), зажила слави талановитого педагога в Харкові у 20-х роках ХХ століття. Віолончелістка-солістка та учасниця знаного Харківського камерно-інструментального тріо у складі: М. Полевський (фортепіано), О. Ільєвич (скрипка), Л. Тимошенко (віолончель) – провадила активну концертно-гастрольну діяльність. Її виконавська манера вирізнялася «кришталевою чистотою звуку, бездоганим відчуттям стилю, загостреним відчуттям партнерства, що ґрунтувалося на прекрасній професійній майстерності», – зазначає професор ХНУМ імені І. П. Котляревського Олена Щелкановцева³. Успадкувавши найкращі традиції своїх педагогів, віолончеліст Олександр Тищенко впродовж усього життя поєднував виконавську та педагогічну діяльність. Паралельно з навчанням він працював артистом оркестру Харківського оперного театру, а згодом – артистом оркестру Харківської філармонії.

Понад 20 років О. Д. Тищенко присвятив розвою культурно-мистецького середовища повоєнної Галичини. Його вагомий внесок у розвиток музичної освіти неоціненний. У Львівській середній спеціалізованій музичній школі-десятирічці працював викладачем віолончелі та водночас продовжував працювати концертмейстером групи віолончелей симфонічного оркестру Львівського театру опери та балету. Музикант був у захопленні від творчих контактів, які зароджувалися під час підготовки та проведення оперних і балетних постановок. Починаючи з 1960 року, Олександр Дмитрович Тищенко обіймав посаду директора Львівської середньої спеціалізованої музичної школи⁴. Досвід талановитого музиканта, педагога та організатора зростав у творчій співдружності з видатними митцями. Поряд із ним працювали композитор Анатолій Кос-Анатольський, піаністи Олександр Ейдельман, Самуїл

² Віолончеліст В. Аншелевич (1912–1993) здобув звання дипломанта 1-го Всесоюзного конкурсу музикантів-виконавців (1933); із 1962 року В. Аншелевич очолював кафедру камерного ансамблю в Бакинській консерваторії імені Узеїра Гаджибекова.

³ Щелкановцева О.М. Валентин Фейгін і його час. Монографічний нарис. Харків, 2003. С. 31.

⁴ Дика Н., Воробкевич Т. Львівська середня спеціалізована музична школа-інтернат ім. С. Крушельницької / Українська музична енциклопедія. Том 3 : Л – М ; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України. Київ, 2011. С. 214–217.

Дайч, Микола Лерман, Лідія Голембо, скрипалі Вадим Стеценко, Костянтин Михайлов, Олександр Вайсфельд, Дмитро Лекгер, Олександра Деркач, Олександр Єгоров, віолончеліст Євген Шпіцер, арфістка Вікторія Полтарєва, музикознавці Марія Білинська, Олена Сотнічук та багато інших – педагогічне ядро високого рівня професіоналів музичної школи, які виховали цілу плеяду знаних у світі виконавців-інструменталістів.

За ініціативою Олександра Дмитровича під час його директорської каденції впродовж 1960–1972 рр. Львівську музичну школу-десятирічку реорганізували в музичну школу-інтернат з окремими приміщеннями, власним персоналом вихователів, лікарів, репетиторів. Це уможливило навчання в музичному закладі особливо талановитих, обдарованих дітей із віддалених регіонів Західної України. Щорічно проводився додатковий набір учнів до різних класів. Олександр Тищенко сприяв налагодженню контактів із провідними педагогами. Активізувалася практика виступів обдарованих учнів школи на концертній сцені Львівської філармонії, нерідко з філармонійним симфонічним оркестром: були організовані недільні симфонічні ранки. Відомо, що ці традиції в подальшому підхопили його послідовники та не втратили актуальності і сьогодні. У 1963 році Львівській музичній десятирічці було присвоєно ім'я Соломії Крушельницької. О. Тищенко натхненно спонукав викладацький склад до концертної діяльності. Донині зберігаються програми, афіші та програми концертів, де поміж інших є концерт із нагоди вшанування 200-річчя від дня народження Л. ван Бетховена; концерт романтичної музики, де прозвучав квінтет «Форель» Ф. Шуберта; концерт сучасної музики (звучали твори Л. Грабовського, Д. Шостаковича, Д. Мійо, В. Барвінського) у виконанні Є. Шпіцера, Г. Хейфеца, Ю. Сковронського, Б. Каськіва, О. Качевої, Н. Близнюк, Л. Спірягіної, Т. Воробкевич та ін.

Олександр Дмитрович Тищенко з учнями. Зліва направо: сидять Олександр Тищенко і Юрій Ланюк; стоять Віра Смирнова, Юрій Кадуков, Сергій Недбайло, Володимир Бринський

Завдячуючи невтомній і злагожденій праці всього педагогічного колективу шлях у мистецтві розпочало нове покоління виконавців, які, досягнувши висот виконавської майстерності, стали гордістю нації. Натхненно-вимогливі заняття Олександра Дмитровича з учнями відбувалися завжди на особливому контактному рівні. Як правило, Олександр Дмитрович у класі багато грав сам і «своєю грою надихав на переконливе виконання того чи іншого твору, не залишаючи без уваги відомостей про життя і творчість композитора, твори якого виконувалися»⁵. Поміж випускників віолончельного класу Олександра Дмитровича зустрічаємо імена таких музикантів: *Олександр Геринович* (1955), *Іван Семко* (1960), *Адріан Білинський*

⁵ Геринович О. Криниця життя. Спогади, творчість, педагогіка. Івано-Франківськ : Гостинець, 2006. 140 с. С. 14. ISBN 966-8207-44-0

і Юрій Бикодоров (1961, обидвоє), Ольга Страдомська (1963), Ірина Бурин і Нінель Льницька (1964, обидвоє), Володимир Таперечкін (1965), Марцель Бергман (1968)⁶, Юрій Кадуков (1969), Сергій Недбайло та Сергій Прохоров (1970, обидвоє), Віра Смирнова (1972) та ін. У класі О. Д. Тищенко в різний час навчалися Харитина Колесса⁷, Юрій Ланюк⁸, Наталка Хома⁹ та ін.

Віолончеліст О. Тищенко¹⁰ сприяв становленню струнно-смичкової школи у Львові, про що з вдячністю згадують колеги та учні¹¹. У пам'яті учнів Олександр Дмитрович залишився «...людиною, – як згадає українська віолончелістка Харитина Колесса, – наділеною прекрасними рисами: інтелігентністю, глибокою культурою, терпеливістю, організованістю й високими організаційними якостями»¹². Не можна також оминати імен таких учнів «тищенківської» школи, як альтист Юрій Башмет, композиторів Ганни Гаврилець та Богдани Фроляк і ще багатьох видатних музикантів, до сходження яких на мистецький Олімп Олександр Дмитрович був безпосередньо причетним. Спогад відомої української композиторки, лауреатки Національної премії України імені Тараса Шевченка, народної артистки України, професорки кафедри композиції НМАУ, голови Київської організації Національної спілки композиторів України Ганни Гаврилець вводить нас і якнайкраще змальовує атмосферність мистецького середовища того часу.

Ганна Гаврилець згадує: «У школі була надзвичайно творча атмосфера, випускники з усіх спеціальностей вступали не лише до Київської, але й до Московської, Ленінградської та інших консерваторій, ставали лауреатами престижних міжнародних конкурсів, одержували високі звання. Це був надзвичайний час, який ніколи не забудеться. Цю атмосферу створював Олександр Дмитрович разом з усіма педагогами, яких особисто запрошував на роботу. Багато з них паралельно викладали в консерваторії. Олександр Дмитрович не побоявся взяти на роботу талановитого музиканта, композитора Володимира Флиса, свого часу незаслужено репресованого, а тоді це було непросто...

Перші роки роботи Олександра Дмитровича у Львові були нелегкими: не було житла, доводилося спати в Оперному театрі, а інколи й на лавці біля театру. Їв пиріжки по 5 копійок і пив газовану воду за одну копійку... Усе пережив! Сильно любив музику, дітей, тому й завоював, врешті, таку високу пошану та любов людей! Я належу до тих багатьох людей, у долі котрих Олександр Дмитрович відіграв вирішальну роль. Якось під час літньої відпустки він,

⁶ Марцель Бергман. Третій Міжнародний музичний конкурс ім. М. Лисенка (27.11. – 08.12.2007 р.). Київ, 2007. С. 17.

⁷ Шульга Л. Харитина Колесса. Штрихи до творчого портрета. *Родина Колессів у духовному та культурному житті України кінця XIX – поч. XX століття* : зб. наук. праць та матеріалів. Вип. 5. Львів, 2005. С. 348–352.

⁸ Кияновська Л. Ланюк Юрій (н. 07.06.1957) – український віолончеліст, композитор. Енциклопедія Львова. Львів, 2012. Т. 4. С. 26–27 ; Стельмашук Р. Юрій Ланюк. Контрасти. І Міжнародний фестиваль сучасної музики. Львів, 1995. С. 62.

⁹ Назар-Шевчук Л. Українська віолончелістка Наталія Хома: у променях світової слави. *Музика: український інтернет-журнал*. 12 січня 2022 р. http://mus.art.co.ua/ukrainska-violonchelistska-nataliia-khoma-u-promeniakh-svitovoi-slavy/?fbclid=IwAR2MwnyDFUJRYyI9egN3fnyG5pZz0_GKqZHLfLWVPHTpN4i_IBj9MTKO-I_aem_Aez6mYW-vQ_z1M59-XU87HpoOuqmSxB-F4tdXe9cSzDRB4KrHGqxyboQGyURt0Tk1m74

¹⁰ Стенди ЛССМШ-інтернату ім. С. Крушельницької (нині – Львівського державного музичного лицюю імені Соломії Крушельницької) зберігають пам'ять про діяльність багаторічного її директора та педагога О.Д. Тищенко.

¹¹ Квик Н. Відділ струнно-смичкових інструментів. Львівська середня спеціалізована музична школа-інтернат імені Соломії Крушельницької. Сторінки історії. Львів : Камула, 2017. 188 с. С. 64.

¹² Інтерв'ю Ніни Дикої з Харитиною Колессою, Заслуженою артисткою України, професоркою, завідувачкою кафедри струнних інструментів Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка. Львів, жовтень 2012 р.

зібравши цілий «десант» педагогів школи, мандрував глухими районами Карпат у пошуках талантів. У селі Видинові Івано-Франківської області, де жив унікальний педагог, випускник Варшавської консерваторії Василь Куфлюк, Олександр Дмитрович вибрав кілька талановитих дітей, до числа яких потрапила і я!

Сьогодні, згадуючи Олександра Дмитровича, вкотре дивуюся: як йому вдавалося розгледіти в людині те, чого не бачили інші? Мені особливо приємно бути членом своєрідного “таємного братства” учнів Олександра Тищенка. Я впевнена, що ми нестимо прекрасні ідеали музики до людей, як це робив наш Учитель»¹³.

Віолончеліст Олександр Тищенко завжди виявляв особливе бажання музикувати у складі камерно-інструментальних ансамблів. Важко назвати інший жанр музичної творчості, що з такою граничною ясністю втілює би найбільш суперечливі та багатовимірні проблеми нашого духовного буття. Прекрасний резонанс у мистецьких колах періоду 60-х – поч. 70-х років ХХ століття здобули інтерпретації камерно-інструментальних творів, а саме: тріо Й. Брамса (мі-бемоль мажор) у виконанні: Лілія Онищенко (фортепіано), Юлія Онищенко (скрипка), Олександр Тищенко (віолончель); квартет М. Колесси за участі Ніни Вишневської (партия альт), а також фортепіанні квінети Й. Брамса, А. Дворжака, Ц. Франка у виконанні: Лілія Онищенко (фортепіано), Георгій Павлій (перша скрипка), Юлія Онищенко (друга скрипка), Ніна Вишневська (альт), Олександр Тищенко (віолончель). Не один раз віолончель О. Тищенка звучала в ансамблях, де партію скрипки виконувала Леся Деркач, яка особливу увагу та любов приділяла Львівському камерному оркестру – колективі, який і нині продовжує традиції школи вищої камерної майстерності¹⁴. «Камерна музика, – зазначає Леся Деркач, – сповнена вишуканої образності, витонченої інтелектуальності, неперевершеної внутрішньої гармонійності та злагодженості, а це робить її особливо співзвучною сокровенним ідеалам людей»¹⁵. Камералісти були активними учасниками камерних вечорів у Львівській філармонії, Львівській консерваторії імені М. Лисенка, ЛССМШ-інтернаті імені С. Крушельницької, на численних концертних сценах Галичини. Інтелектуальна напруга камерної музики, елітарність її побутування в епоху прагматизму та раціоналізму світосприйняття несподівано набуває актуальності, висвітлюючи глибинні духовні процеси, що продовжують нуртувати в суспільстві.

Олександра Дмитровича запросили вести квартетний клас¹⁶ у Львівській консерваторії ім. М. Лисенка. Тоді О. Тищенко¹⁷ працював поряд із такими прекрасними музикантами-камералістами: З. Дашак, Х. Колесса, О. Деркач, Ю. Далецький, В. Полтарева, Л. Оленич, Н. Вишневська, Р. Залеська, Л. Цьокан-Савицька, З. Максименко, Я. Матюха, В. Лапсюк, Г. Стернюк, Л. Онищенко, О. Семенова, О. Панасюк-Бонковська та ін., які ініціювали створення творчих колективів, де поміж інших Львівський струнний квартет у складі: Л. Деркач (скрипка), Д. Каськів (скрипка), З. Дашак (альт), Х. Колесса (віолончель)¹⁸; фортепіанне

¹³ Виступ Ганни Гаврилець у концерті в галереї «АртХол» Фонду сприяння розвитку мистецтв (м. Київ, 11 листопада 2012 р.).

¹⁴ Дика Н. Камерний простір Лесі Деркач. *Студії мистецтвознавчі: Театр. Музика. Кіно*. № 1(53) / голов. ред. Г. Скрипник; НАН України; ІМФЕ ім. М.Т. Рильського. Київ, 2016. С. 87–96.

¹⁵ Леся Деркач – скрипалька, камералістка, педагогиня в наукових дослідженнях та спогадах / укладачі Артур Микитка, Ніна Дика, гол. ред. Ігор Пилатюк. Львів: Видавець Тетюк Т.В., 2014. 328 с. С. 3.

¹⁶ Сторінки історії ЛДМА ім. М. Лисенка. Львів: Сполом, 2003. С. 91–92.

¹⁷ Мазепа Л., Мазепа Т. Шлях до музичної академії у Львові: у 2-х томах. Львів: Сполом, 2003. Т. 2. С. 171.

¹⁸ Дика Н. Львівський струнний квартет / Українська музична енциклопедія. Том 3: Л – М; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України. Київ, 2011. С. 223–224.

тріо у складі: Л. Крих (фортепіано), Л. Цьокан-Савицька (скрипка), Р. Залеська (віолончель); фортепіанно тріо у складі: Т. Лагола (фортепіано), Б. Бонковський (скрипка), В. Третяк (віолончель) та ін. В основі концепцій діяльності кафедр¹⁹ поклали розвиток традицій – поєднання навчального процесу з концертно-виконавською діяльністю та науково-дослідною роботою, закладені провідними музикантами минулого та збагачені сучасними визначними педагогами. Поміж студентів квартетного класу Олександра Дмитровича у Львівській консерваторії ім. М. Лисенка зустрічаємо імена яскравих музикантів-інструменталістів, а нині професорів ЛНМА імені М. В. Лисенка: народного артиста України, багаторічного керівника та концертмейстера Львівського камерного оркестру «Академія», професора Артура Микитки; кандидата мистецтвознавства, заслуженого діяча культури Польщі, професора Володимира Заранського; професора Гамбурзької академії музики, академіка Міжнародної академії наук і мистецтв ООН у Нью-Йорку, почесного професора Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка Міхаеля Стріхаржа та ін.

У подальшому доля поєднала Олександра Дмитровича з культурно-мистецьким середовищем міста Києва, де він обійняв посаду директора Київського хореографічного училища, а також очолював відділ навчальних закладів Міністерства культури УРСР. Перебуваючи на цих високих державно-адміністративних посадах, О. Тищенко ніколи не поривав із музикою, до останніх днів працював викладачем класу віолончелі в Київській дитячій музичній школі № 3, де поміж учнів Олександра Дмитровича були Олександр Пірієв²⁰, Ольга Жукова, Ігор Пацовський. Спогад автора пропонованої статті пов'язаний із київським періодом життєдіяльності Олександра Дмитровича. Знайомство з О. Тищенком відбулося під час його навчання в класі професора Гі Сергіївни Царевич в аспірантурі на кафедрі камерного ансамблю Київської консерваторії. Бувало, музикант приходив до моєї професорки на кафедру камерного ансамблю в аудиторію, що на третьому поверсі Київської консерваторії. В один із таких візитів Олександр Дмитрович зі словами «*Коли прийде час, то прошу Вас пустити його [лист – Н. Д.] в життя...*» передав мені «*найбільший скарб*» – лист Василя Барвінського, адресованого саме йому, О. Д. Тищенкові, директору Львівської музичної школи-інтернату імені С. Крушельницької²¹. Слова Олександра Дмитровича закарбувалися в моїй пам'яті назавжди.

Таким чином, творчий шлях Олександра Дмитровича Тищенка – ціла епоха в музичному культурно-мистецькому просторі України. У нелегких життєвих умовах він зумів зберегти палку любов до музики, чарівного звучання віолончелі, а ще непохитну віру в світле майбутнє української музичної освіти та культури. Натхненно дбав про музичну талановиту молодь, вірив у її талант, сприяв якнайповнішому його вияву. Вшановуючи пам'ять нашого сучасника Олександра Дмитровича Тищенка, який через усе своє життя проніс любов до рідного краю, культури, мистецтва, прагнемо передати і нинішнім, і наступним поколінням естафету шани до Людини, Митця, Педагога, ім'я котрого золотими літерами вписано в історію музичної культури України.

Література

1. Гериневич О. Криниця життя. Спогади, творчість, педагогіка. Івано-Франківськ : Гостинець, 2006. 140 с. С. 13–20. ISBN 966-8207-44-0
2. Дика Н. До епістолярної спадщини Василя Барвінського. *Музична україністика: сучасний*

¹⁹ Шуп'яна Т. Кафедра камерного ансамблю та квартету. Сторінки історії ЛДМА ім. М. Лисенка. Львів : Сполом, 2008. С. 148–170.

²⁰ Лазуркевич І. Олександр Пірієв: «Музика – наш національний пріоритет». *Музика*. 2014. № 3. С. 12–15.

²¹ Дика Н. До епістолярної спадщини Василя Барвінського. *Музична україністика: сучасний вимір* : зб. наук. статей на пошану доктора мистецтвознавства, професора М.П. Загайкевич. Київ, 2009. Вип. 4. С. 164–169.

- вимір : зб. наук. статей на пошану доктора мистецтвознавства, професора М.П. Загайкевич. Київ, 2009. Вип. 4. С. 164–169.
3. Дика Н. Камерний простір Лесі Деркач. *Студії мистецтвознавчі: Театр. Музика. Кіно.* № 1(53) / голов. ред. Г. Скрипник; НАН України ; ІМФЕ ім. М.Т. Рильського. Київ, 2016. 124 с. С. 87–96.
 4. Дика Н. Пам'яті Олександра Тищенка. *Культура і життя, загальнодержавна українська газета* № 48(4516) від 30 листопада 2012 року. С. 7.
 5. Дика Н. Погляд крізь призму часу (до 90-річчя від дня народження Олександра Тищенка). *Дзвін. Щомісячний літературно-політичний часопис Національної спілки письменників України.* № 9(839). Львів, 2013. Вересень. С. 151–155.
 6. Дика Н.О. Людина дивовижного пророцтва. *Музика. Науково-популярний журнал Спілки композиторів України, Всеукраїнської музичної спілки.* № 5(395). Київ, 2013. С. 46–51.
 7. Дика Н.О. Один з останніх листів Василя Барвінського. *Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва. Українська теоретична думка ХХ століття. Антологія / упоряд. Р.М. Яців.* Частина 4. Львів : Львівська національна академія мистецтв, Інститут народознавства НАН України, Наукове товариство ім. Т. Шевченка, 2021. С. 374–380.
 8. Дика Н., Воробкевич Т. Львівська середня спеціалізована музична школа-інтернат ім. С. Крушельницької / Українська музична енциклопедія. Том 3 : Л – М ; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України. Київ, 2011. С. 214–217.
 9. Квик Н. Відділ струнно-смічкових інструментів. Львівська середня спеціалізована музична школа-інтернат імені Соломії Крушельницької. Сторінки історії. Львів : Камула, 2017. 188 с. С. 64.
 10. Кияновська Л. Ланюк Юрій (н. 07.06.1957) – український віолончеліст, композитор. Енциклопедія Львова. Львів, 2012. Т. 4. С. 26–27.
 11. Лазуркевич І. Олександр Пірієв: «Музика – наш національний пріоритет». *Музика.* 2014. № 3. С. 12–15.
 12. Леся Деркач – скрипалька, камералістка, педагогиня в наукових дослідженнях та спогадах / укладачі Артур Микитка, Ніна Дика, гол. ред. Ігор Пилатюк. Львів : Видавець Тетюк Т.В., 2014. 328 с. С. 3.
 13. Мазепа Л., Мазепа Т. Шлях до музичної академії у Львові : у 2-х томах. Львів : Сполом, 2003. Т. 2. С. 171.
 14. Марцель Бергман. Третій Міжнародний музичний конкурс ім. М. Лисенка (27.11. – 08.12.2007 р.). Київ, 2007. С. 17.
 15. Назар-Шевчук Л. Українська віолончелістка Наталія Хома: у променях світової слави. *Музика: український інтернет-журнал.* 12 січня 2022 р. http://mus.art.co.ua/ukrainska-violonchelistka-nataliia-khoma-u-promeniakh-svitovoi-slavy/?fbclid=IwAR2MwnyDFUJRYy19egN3fnyG5pZz0_GKqQZHLfLWVPHTpN4i_IBj9MTKO-I_aem_Aez6mYW-vQ_z1M59-XU87HpoOuqmSxBF4tdXeqcSzDRB4KtHGqxyboQGyURt0Tk1m74
 16. Олег Криштальський. Львів : Вищий музичний інститут ім. М. Лисенка, 2000. 64 с.
 17. Стельмашук Р. Юрій Ланюк. Контрасти. І Міжнародний фестиваль сучасної музики. Львів, 1995. С. 62.
 18. Сторінки історії ЛДМА ім. М. Лисенка. Львів : Сполом, 2003. С. 91–92.
 19. Шульга Л. Харитина Колесса. Штрихи до творчого портрета. *Родина Колессів у духовному та культурному житті України кінця ХІХ – поч. ХХ століття* : зб. наук. праць та матеріалів. Вип. 5. Львів, 2005. С. 348–352.
 20. Шуп'яна Т. Кафедра камерного ансамблю та квартету. Сторінки історії ЛДМА ім. М. Лисенка. Львів : Сполом, 2008. С. 148–170.

